

Zeneélet Magyarországon (1950–2000). Bibliográfia.

összeállította: Szabó Ferenc János és Vászka Anikó

Magyarország újkori zeneéletének kutatása mindig is Budapest-központú volt. A 20. századi magyar vidéki zeneélet a Bárdos Kornél által szerkesztett városmonográfiákéhoz¹ hasonló mélységű zenetudományi feldolgozása – Tallián Tibor az 1945 és 1958 közti vidéki hangversenyéletről írott könyvfejezeteit leszámítva² – még várat magára. Ugyanakkor a 20. században létrejött és a könyvtárak, múzeumok egyre korszerűbb megőrzési mechanizmusainak köszönhetően fel is halmozódott dokumentumok egészen másfajta közeget biztosítanak a kutatónak, mint a korábbi évszázadok esetében. E bibliográfia – amellet, hogy a *Magyarország Zenetörténete* könyvsorozat³ 20. századi kötetének előkészületeihez tartozik – ebben kíván segítséget nyújtani, de csak az első lépésekhez.

Bibliográfiánk két különböző gyűjtés eredményeként állt össze. Vászka Anikó a vidéki városok 1950 és 2000 közti zeneéletéről általánosságban gyűjtött nyomtatott dokumentumokat, míg Szabó Ferenc János ugyanezen időszak vidéki operajátszásának írott dokumentumaira fókuszált. Az általános gyűjtésben Debrecen, Szeged, Pécs és Miskolc zeneélete nagyobb hangsúlyt kapott. A gyűjtés könyvtári katalógusokban (Országos Széchényi Könyvtár, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem Központi könyvtára, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár, Debreceni Egyetem Egyetemi és Nemzeti Könyvtár, Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti Gyűjtemény és Fotótár [Debrecen], Csorba Győző Könyvtár [Pécs], Somogyi Könyvtár [Szeged]), online adatbázisokban (pl. MOKKA, antikvár könyvkereskedői adatbázisok), tudományos forrásmunkákban (pl. doktori disszertációk) és magángyűjteményekben zajlott. A napi sajtóban és folyóiratokban megjelent cikkekből csak szórványosan volt alkalmunk gyűjteni, így ilyeneket csak nagyon indokolt esetben vettünk fel a

¹ Bárdos Kornél: *Pécs zenéje a 18. században* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1976); Bárdos Kornél: *A tatái Esterházyak zenéje 1727–1846* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1978); Bárdos Kornél: *Győr zenéje a 17–18. században* (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1980); Bárdos Kornél: *Sopron zenéje a 16–18. században*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1984); Bárdos Kornél: *Eger zenéje 1687–1887*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1987); Bárdos Kornél – Gupcsó Ágnes: *Székesfehérvár zenéje 1688–1892*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1993).

² Tallián Tibor: „Hangversenyélet vidéken [1945–1949]”, in: Uő.: *Magyarországi hangversenyélet 1945–1958*. (= Albert Gábor [szerk.]: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez*, 12). Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1991. 39–50., illetve Tallián Tibor: „Hangversenyélet vidéken [1950–1958]”, in: Uő.: *Magyarországi hangversenyélet 1945–1958*. (= Albert Gábor [szerk.]: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez*, 12). Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1991. 108–114.

³ A sorozatban eddig megjelent kötetek: Rajeczky Benjámin (szerk.): *Magyarország zenetörténete I. Középkor*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1988), valamint Bárdos Kornél (szerk.): *Magyarország zenetörténete II. 1541–1686*. (Budapest: Akadémiai Kiadó, 1990).

bibliográfiába. Eltekintettünk ugyanakkor a levéltári iratokat közlétevő forráskiadványok vidéki zeneéletre vonatkozó tételeinek részletes listázásától.⁴

Néhány esetben felvettük a kapcsolatot nagyobb megyei könyvtárak zeneműtárának munkatársaival (itt mondunk köszönetet segítségükért Bori Katalinnak, Grégász Miklósnak, Kocsis Katalinnak, Kovács Piroskának, Nagyné Marton Ildikónak és Szabó Ferencné Nádor Anna Máriának). Egyes kiadványok ritkaságára való tekintettel felvettünk a bibliográfia tételei közé az 1950 előtti időszakra, de még a 20. századi zeneéletre vonatkozó köteteket is, abban a reményben, hogy így könnyebben a tudományos érdeklődés homlokterébe kerülhetnek. Hasonlóképpen néhány a mai Magyarország határain kívül eső város magyar zeneéletéhez kapcsolódó kiadványt is feltüntettünk, ezek a határon túli magyar zeneélet kutatásához hasznosak lehetnek.⁵

Természetesen tisztában vagyunk azzal, hogy a bibliográfia nem teljes, hiszen a témakörbe vágó dokumentumok jelentős része feldolgozatlan, vagy nehezen elérhető. A 20. század második fele és a 21. század eddig eltelt éveivel foglalkozó zenetudományi kutatás esetében jelentősen felértékelődött a – sokszor kiemelt helytörténeti gyűjtőkörrel megbízott – városi és megyei könyvtárak zeneműtárainak és helytörténeti gyűjteményeinek szerepe.⁶ Az alacsony példányszámban kiadott, így a kötelespéldány-szolgáltatást akár el is kerülő, elsősorban helyi érdeklődésre számot tartó írott és hangzó dokumentumok – színlapok, programfüzetek, koncertismertető, évkönyvek, nem is beszélve az amatőr hangfelvételekről – nemcsak hogy kizárólag a helyi gyűjteményekben maradhatnak fenn, de csak ezekben is kerülhetnek megfelelő kontextusba. Számos nagyobb városi és megyei könyvtárban működtetnek – adott esetben katalóguscédulán elkezdett – sajtóbibliográfiai adatbázist,⁷ építenek csak helyben hozzáférhető, helyi vonatkozású adattárakat.⁸ S ezeken felül is

⁴ Az MTA Zenetudományi Intézetének *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez* sorozatában megjelent levéltári iratokat közreadó kötetekben számos a vidéki zeneéletre vonatkozó tétel is szerepel. Lásd például: „Középfokú zeneoktatás”, in: „Szakszervezeti és vidéki előadóegyüttesek”, in: Berlász Melinda – Tallián Tibor (szerk.): *Iratok a magyar zeneoktatás történetéhez 1945-1956.* (= Albert Gábor [szerk.]: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez*, 5). Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1984. 283–366.; „Szakszervezeti és vidéki előadóegyüttesek”, in: Berlász Melinda – Tallián Tibor (szerk.): *Iratok a magyar zeneélet történetéhez 1945-1956. I. kötet.* (= Albert Gábor [szerk.]: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez*, 7). Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1985. 266–302.; „Egyéb operaegyüttesek”, in: Berlász Melinda – Tallián Tibor (szerk.): *Iratok a magyar zeneélet történetéhez 1945-1956. II. kötet.* (= Albert Gábor [szerk.]: *Műhelytanulmányok a magyar zenetörténethez*, 8). Budapest: MTA Zenetudományi Intézet, 1986. 135–150.

⁵ A határon túli magyar operajátszáshoz számos további, egyenként feltüntetésre nem érdemes adalékot tartalmaz Enyedi Sándor két lexikona. Enyedi Sándor: *Rivalda nélkül. A határon túli magyar színjátszás lexikona.* Budapest: Teleki László Alapítvány, 1999. valamint Enyedi Sándor: *Színészek, színházak, városok. A határon túli magyar színházművészet kislexikona.* Budapest: Balassi Kiadó – Kolozsvár: Polis Könyvkiadó, 2005.

⁶ Míg 1970. előtt mindössze három megyei könyvtárban működött zeneműtár, 1970. és 1974. között tíz új zenei gyűjtemény jött létre a megyei könyvtárakban. A vidéki zenei gyűjtemények történetéről lásd: Skaliczki Judit: „Coming of age in the land of Bartók and Kodály”, *Fontes Artis Musicae* 38 (1991)/3., 163–168.

⁷ Példaként említhető, hogy a debreceni Méliusz Juhász Péter Könyvtár Helytörténeti Gyűjtemény és Fotótár gondozásában épül egy sajtóadatbázis, amelyben a különféle lapokban megjelent helyismereti vonatkozású cikkek bibliográfiai adatai kerülnek feldolgozásra. Az adatbázisban lévő cikkek száma több mint 120.000.

nagy mennyiségű feldolgozatlan írott és hangzó dokumentum található vidéki gyűjteményekben – például egy-egy helyi vonatkozásban jelentős muzsikustól származó hagyaték formájában⁹ –, amelyek feldolgozása és a kutatás számára hozzáférhetővé tétele éveket, akár évtizedeket vehet igénybe. Bár felbecsülhetetlen mennyiségű és értékű publikált vagy publikálatlan hangzó dokumentum is dokumentálja a vidéki városok zeneéletét – nem is szólva a Magyar Rádió vidéki stúdiói által készített interjúkról –, gyűjtésünk sajnos ezek adataira nem terjedhetett ki. Reményeink szerint e hangdokumentumok elérhetők a helytörténeti gyűjteményekben és a Magyar Rádió archívumában. A vidéki zenetörténettel foglalkozó kutató tehát nem kerülheti el a helyi zenei gyűjteményekkel, múzeumokkal való kapcsolatfelvételt.

A bibliográfia az OTKA/NKFIH K108.306 azonosítószámú „Zeneélet Magyarországon a 20. században” elnevezésű kutatási projekt keretében készült.

⁸ Például a Csorba Győző Könyvtár helytörténeti adatbázisai említhetők.

⁹ Például dr. Nádor Tamás feldolgozatlan hagyatéka a pécsi Janus Pannonius Múzeum Városházai Múzeumában és a Csorba Győző Könyvtár helyismereti osztályán elosztva található.

Aszód

Tarr Gábor (szerk.): *Az aszódi Csengey Gusztáv Általános Iskola ének-zene tagozatának emlékkönyve, 1958-1998.* Aszód: Csengey Gusztáv Általános Iskola, 1998.

Balatonalmádi

Kósa György *Városi Zeneiskola jubileumi évkönyve, 1991/92–2001/2002.* Balatonalmádi: Kósa György Zeneiskola, 2002.

Kósa György *Városi Zeneiskola jubileumi évkönyve, 1991–2011.* Balatonalmádi: Kósa György Zeneiskola, 2011.

Berettyóújfalu

<http://www.berettyobaptista.hu/zenei-elet>

Békés

C. Szalai Ágnes: „Munkáskórusok hangversenye Békés megyében: A 40. évforduló jegyében”. *Kóta* XV/2 (1985 február): 14–15.

Csende Béla: „Békés megye zenei és énekkari élete”. *Békési élet: népszerű tudományos és kulturális antológia* VI/3 (1971): 511–514.

———: „Az Éneklő Ifjúság-mozgalom Békés megyében (1935-1944)”. *Békési élet: népszerű tudományos és kulturális antológia* XIII/1 (1978): 36–41.

Sárhelyi Jenő: „Kodály Zoltán Békés megyében” I. rész: *Magyar zene* XXIII/4 (1982. október): 421–439. II. rész: *Magyar zene* XXIV/1 (1983. január): 12–41.

Sárhelyi Jenőné: „Békés megye zenei élete”. *Kóta* VII/9 (1977 szeptember): 16–17.

N. N.: „50 éves a Békés Megyei Szimfonikus Zenekar”. *Zeneszó* XIX/8 (2009): 10.

N. N.: „Békés megye ünnepli zeneszerzőit”. *Muzsika* XII/5 (1970. május): 39.

Békéstarhos

Duffek Mihály: „A Viharsarokból Debrecenbe... 100 éve született Gulyás György”, *Parlando* [online] 2016/4 <http://www.parlando.hu/2016/2016-4/Duffek.htm>

Farkas Lászlóné – Béres Károly – Márkusné Natter-Nád Klára: „100 éve született Gulyás György. Békés-Tarhosi Kalendárium”. In: Márkusné Natter-Nád Klára (szerk.): *A Magyar Kodály Társaság Hírei* XXXVII/3 (2016. szeptember), 27–43.

Fejes Antalné Pálffy Zsuzsa: „II. Országos Szakközépiskolai Zongoraverseny Békés-Tarhos, 1995. június 17-június 20.”. *Parlando* XXXVII/5-6 (1995 május-június): 5–11.

Gulyás György: „Békés-tarhos jövője 40 + 1”. *Kóta* XVII/10 (1987 október): 4–6.

Hárs József: „»Ez egy csoda iskola volt!« Szokolay Sándor zeneszerzővel a Békés-Tarhosi ének- és zeneiskoláról beszélget Hárs József”. *Honismeret* XXXVII/3 (2009 március): 23–27.

Kerényi Sándor: „Tarhosi Énekiskola”. Tarhos.hu [online], <http://tarhos.hu/tarhosi-enekiskola>

Kis László: „A Békés-tarhosi Énekiskola iratai, 1945-1954”. *Levéltári szemle* XXX/1-2 (1980 január-február): 53–59.

Péterffy Ida: „Pár adat a békés-tarhosi énekiskola történetéhez”. *Békési élet: népszerű tudományos és kulturális antológia* XIII/1 (1978 január): 106–108.

S. Turcsányi Ildikó: „Dokumentumok a Békés-Tarhosi Énekiskola (1946–1954) életéről dr.

Gyarmath Olga hagyatékában”. In: N. Varga Éva – Szatmári Imre (szerk.): *A Békés Megyei Múzeumok Közleményei* 34. Békéscsaba: Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, 2011. 311–356.

—————: „Emlékezés a Békés-Tarhosi Énekiskolára”. Régikorok.hu [online], http://www.regikorok.hu/file/pdf/emlekezés_a_bekes-tarhosi_enekiskolara.pdf

Sebestyén Farkas Ilona: „Békés-Tarhos – kilencedszer”. *Kóta* XV/10 (1985 október): 17–18.

Szokolay Sándor: „In memoriam Békés-Tarhos”. *Zeneszó* XVI/4 (2006 április): 5–6.

Tusa Erzsébet: „Szakközépiskolai zongoraverseny Békés-Tarhoson”. *Parlando* XXVIII/8-9 (1986 augusztus-szeptember): 55–56.

A békés-tarhosi zenei napok honlapja: <http://bekesikultura.hu/index.php/betazen>

Békéscsaba

Kovács Mária: „Budapest – Szeged – Békéscsaba a Régi Zeneakadémián”. *Zeneszó* X/6 (2000 június): 8.

Mocskonyiné Tallér Edit: „Békéscsaba ismét ünnepelt”. *Zeneszó* XIII/5 (2003 május): 15.

Némethy Attila: „X. Országos Középiskolai Zongoraverseny, Békéscsaba”. *Parlando* XLV/3 (2003 március): 45–47.

—————: „XI. Országos Szakközépiskolai Zongoraverseny, Békéscsaba”. *Parlando* XLVII/3 (2005 március): 44–47.

———: „13. Országos Szakközépiskolai Zongoraverseny Békéscsaba”. *Parlando* LI/4 (2009 április): 52–54.

Schelken Pálma: „Szakszervezeti titkárok a zeneiskolában (Békéscsaba - Kaposvár)”. *Parlando* XXV/8-9 (1983 augusztus-szeptember): 53–54.

Cegléd

Béres Károly (szerk.): *„Legyen a zene mindenkié!” 50 éves a Táncsics Mihály Általános Iskola ének-zene tagozata, 1955-2005.* Cegléd: Táncsics Mihály Általános Iskola, 2005.

N. N.: „A Ceglédi Fúvószenekar története”. *Erkelamicegled.lapunk.hu* [online], <http://erkelamicegled.lapunk.hu/?modul=oldal&tartalom=812564&>

Debrecen

Bakó Endre: *A Debreceni Filharmonikus Zenekar története, 1923-2001.* [Debrecen]: [Debreceni Filharmonikus Zenekar], [2002].

Breuer János (szerk.): *Debrecen zenei élete a századfordulótól napjainkig.* Debrecen: Debreceni Megyei Városi Tanács Művelődési Osztálya, 1975.

Drumár János (szerk.): *A Debreczeni Zenede története. 1862–1912.* Debrecen: Debreceni Zenede, 1913.

Fekete Károly: *Korok és képek a debreceni Nagytemplom zenei életéből.* Debrecen: Debrecen-Nagytemplomi Egyházközség Református Könyvesboltja, 2001.

Győri Magda: *Zenére várva.* Debrecen: Ars et Sanitas, 2006. Kertész Gyula [et al.]: *25 éves a debreceni opera. 1952-1977.* [Debrecen]: [Csokonai Színház], 1977.

Kiss Istvánné (összeáll.): *Debrecen művészeti élete. Cikkbibliográfia.* Debrecen: Debreceni Városi Könyvtár, 1989.

Lázár Magda – Straky Tibor: „Debrecen zenei élete, 1944 – 1990”. In: Ránki György (szerk.): *Tanulmányok Debrecen 1944 utáni történetéből, Debrecen története.* Debrecen: Debreceni Megyei Városi Tanács Művelődésügyi Osztálya, 1997.

M. Lázár Magda: „A debreceni opera története”. In: Breuer János (szerk.): *Debrecen zenei élete a századfordulótól napjainkig.* Debrecen: Megyei Városi Tanács VB Művelődésügyi Osztálya, 1975. 299–348. Papp János: *Fél évszázad debreceni opera-előadásai (1952–2002).* Debrecen: Csokonai Színház, 2002. Simon Géza Gábor: „Debrecen – Tizennegyedszer”. *Polifon* 1985/4, gyűjteményes

kiadása Uő.: *„Szösszenetek” a jazz- és a hanglemeztörténetből.* Budapest: Gramofon Könyvek, 2016. 79–82.

—————: „Debreceni Jazz Napok, 1986. július 24–27. – Tommy Vig, Tomsits Rudolf és James »Blood« Ulmer triumfálása”. In: Uő.: *„Szösszenetek” a jazz- és a hanglemeztörténetből.* Budapest: Gramofon Könyvek, 2016. 97.

Straky Tibor (szerk.): *Zenei ismertető.* Debrecen: Debreceni Megyei Városi Tanács – Országos Filharmónia, 1977/78–1980/81.

Zsengellérné Varga Valéria (szerk.): *50 éves a Debreceni Kodály Kórus: 1995 – 2005.* Debrecen: Debreceni Kodály Kórus, 2005.

„Körkép Debrecen zenei életéről”. *Zene – zene – tánc.* Budapest, 1994-1995.

„60 év zene szolgálatában: 1923–1983”. In: Márton Gábor (összeáll.): *A Debreceni MÁV Filharmonikus Zenekar.* Debrecen: Mozi Nyomda, 1984.

Dunakeszi

Kávéházi ... : irodalmi - zenei - tudományos lap. Dunakeszi: Decens K., 1994–2001.

Dunaújváros

Kurucz Gergely (et al.): *„...hogy itt is legyen muzsika”: fejezetek Dunaújváros zenei életéből.* Dunaújváros: Dunaújvárosi Téka, 2002.

Eger

Gyárfás Győzőné: *Eger város zenei életének fejlődése.* (= *Az Egri Tanárképző Főiskola füzetei*). Eger: Tanárképző Főiskola, 1966.

Esztergom

Hunyadi Zoltán: „Éneklő Esztergom”. *Zeneszó* III/1 (1993 január): 9.

Kálmánfi Béla: *Esztergom zenei emlékei és népzeneje.* Esztergom: Esztergomi Tanítóképző Főiskola, 1984.

Fertőd

Bertha János (szerk.): *„A zene a szépség egyetemes nyelve ...”: 35 éves a Joseph Haydn Zeneiskola.*
Fertőd: Esterházy Pál Alapítvány, 2012.

Gödöllő

Ferenczi Anna: *Gödöllő zenei élete.* Kézirat [?]

35 éves a gödöllői Frédéric Chopin Zeneiskola. Gödöllő: [n.a.], 2009. Online publikáció:
<http://chopinzeneiskola.files.wordpress.com/2011/03/35-c3a9ves-a-zeneiskola.pdf>

Gyöngyös

A Hanisz Imre Zene- és Dalegyesület jelentése az 1906. évről. Gyöngyös: Herzog Ny., 1906.

A Hanisz Imre Zene- és Dalegyesület jelentése az 1909. évről. Gyöngyös: Herzog Ny., 1909.

Győr

Bujdosó Nóra: *150 éves a győri Liszt Ferenc Zeneiskola: „tisztelt a múltat, hogy élhesd a jelent, és munkálkodhass a jövőn”.* Győr: Liszt Ferenc Zeneiskola AMI, 2011.

Cziglényi László (szerk.): *Az állami zeneoktatás 25 éve Győr-Sopron, Vas- és Veszprém megyében.*
Győr: Győri Zeneművészeti Szakközépiskola, 1972.

Felpéczi Petz Lajos, Dr.: *Győr város zenei élete. 1497–1929.* Győr: Győri ének- és Zeneegylet, 1930.

Győri Pedagógus Énekkar 50: 1949-1999. Győr: [n.a.], 1999.

Simon Géza Gábor: „Például Győr”. In: Uő.: *Magyar jazztörténet.* Budapest: Magyar Jazzkutató Társaság, 1999. 187.

Hajdúböszörmény

„Zenei élet”, in: *Hajdúböszörmény Online.*

<http://www.digitalport.hu/x/hajduboszormeny/hb0705.htm>

Hódmezővásárhely

„Hódmezővásárhelyi Városi Fúvós Zenekar”, in: *Zenekar.hu* [online]

<http://www.zenekar.hu/?q=node/209>

Jászapáti

„Jászapáti Városi Vegyeskar” [online] <http://www.jaszapativegyeskar.hu/index.php?id=1>

Jászság

Fodor Dénes (szerk.): *Barangolás a Jászság zenei és történelmi emlékeiben: válogatás cikkekből, tanulmányokból.* Jászfákóhalma: Fodor I. F., 2005.

Kaposvár

Csupor László: *Barangolás Kaposvár zenei múltjában*, Kaposvár: Liszt Ferenc Állami Zeneiskola, 1992.
Szabadyné Békési Magdolna: *Veszprém és Kaposvár magánének-oktatásának története* (= Uő.: *A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig*, 4). Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2006.

Kassa

Schalkház Lipót: *„Dalos Kassa”. A kassai Zenekedvelők Koszorús Dalegyletének története. 1907–1942.* Kassa: Grafika Könyvnyomda, 1944.

Kazincbarcika

Kodály Zoltán Alapfokú Művészeti Iskola: <http://www.kodalyamibarcika.hu/magunkrol.html>

Kecskemét

Heltai Nándor: *Adatok Kecskemét zenetörténetéhez*, Budapest: Kodály Intézet, 2001.
Nemesszeghy Lajos: „Emlékmozaikok Kecskemét zenei életéből”. In: Ittész Mihály (szerk.): *A Kodály Intézet évkönyve 1.*, Kecskemét: Kodály Intézet, 1982.
Szögi Ágnes: *„Ez az iskola valaha Kecskemétnek dicsősége lesz:” a kecskeméti ének-zenei iskola első évtizedei 1950–1973 összefüggésben a korszak művelődéspolitikai és zenepedagógiai törekvéseivel.* Kecskemét: Kodály Intézet, 1994.
Tóth Sándor: *Kecskemét arcai a 60-as évektől.* Kecskemét: Print 2000, 2006.

A Kecskeméti Művészeti Óvoda, Általános Iskola, Középiskola és Alapfokú Művészetoktatási Intézmény 60 éves Kodály Zoltán Ének-zenei Iskolájának évkönyve: 2010-2011. tanév. Kecskemét: Kodály Zoltán Ének-Zenei Iskola 2011.

Kiskunfélegyháza

Bense György (szerk.): *Batthyány Lajos Ének-Zenei Tagozatú Általános Iskola évkönyve.* Kiskunfélegyháza: Batthyány Lajos Általános Iskola, 1978.

Bense György – Polner Tiborné – Szemerédi Józsefné (szerk.): *Jubileumi évkönyv a Batthyány Lajos ének-zenei tagozatú Általános Iskola 30. évfordulójára.* Kiskunfélegyháza: Batthyány Lajos Általános Iskola, 2003.

Fantolyné Makány Ildikó (szerk.): *50 éves az emeltszintű ének oktatás Kiskunfélegyházán, 1957-2007.* Kiskunfélegyháza: Batthyány Lajos Általános Iskola, 2008.

Batthyány Lajos Ének-Zene Tagozatú Általános Iskola évkönyve, 1982–1983. Kiskunfélegyháza: Batthyány Lajos Általános Iskola, 1983.

25 éves a Batthyány Lajos Ének-zene Tagozatú Általános Iskola: évkönyv, 1973-1998. Kiskunfélegyháza: Batthyány Lajos Általános Iskola, 1998.

Kolozsvár

Lakatos István: *A kolozsvári magyar zenés színpad (1792–1972). Adatok az erdélyi magyar nyelvű színház történetéhez.* Bukarest: Kriterion, 1977.

Szabadyné Békési Magdolna: *Kolozsvár és Ungvár magánének-oktatásának története (= Uő.: A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig, 3).* Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2005.

Komló

Lerchné Egri Zsuzsa: *Komlói szvit. Tóth Ferenc életútja több tételben.* Komló: [n.a.], 2008.

Pláviczné Borbély Mária – Albertné Zemplenszky Zsuzsa – Vankó Ferencné (szerk.): *A komlói Kodály Iskola emlékkönyve. 1938–1998.* Komló: Kodály Zoltán Ének-zenetagozatú Általános Iskola, 1998.

Szabóné Nádor Anna: *A Komlói Bányász Fúvószenekar története. 1936–1986.* Komló: Mecseki Szénbányák – Komlói Városi Művelődési Központ, 1986.

Kunszentmárton

Tóth Mária (összeáll.): *Húsz év muzsikája: Kunszentmárton kultúrájáért: 1994-2013.* Kunszentmárton: Kunszentmárton Kultúrájáért Alapítvány, 2013.

Makó

Felletár Béla: *Makói prímások és zenészdinasztiák: cigányzenészek a magyar nemzeti zene szolgálatában.* Makó: Makói Városvédő- és Szépítő Egyesület, 1997.

Tóth Ferenc: „Művészetek és sportélet”. In: Szabó Ferenc (szerk.): *Makó története 1849-től 1920-ig.* (= Tóth Ferenc [főszerk.]: *Makó monográfiája*, 5). Makó, 2002. 403–413.

„Zene- és énekkultúra”. In: Tóth Ferenc (szerk.): *Makó története 1920-tól 1944-ig.* (= Tóth Ferenc [főszerk.]: *Makó monográfiája*, 6). Makó, 2004. 685–718.

Miskolc

Hollósi Kornél – Vargáné Zalán Irén: „Miskolc zenei életéből”. In: *Herman Ottó Múzeum évkönyve – Miskolc 1957.* Budapest: Franklin nyomda, 1970.

Pazar István: *Az iskolai és az iskolán kívüli zenei nevelés kapcsolata. Miskolc város zenei életének kialakulása.* Szakdolgozat, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 1978.

Sziklavári Károly – Gulyás Lászlóné: *Operajátszás Miskolcon, 1954–2004. Az operatársulattól az operafesztiválig.* (= *Borsodi kalászosítás*) Miskolc: II. Rákóczi Ferenc Megyei Könyvtár, 2006.

„A Sajó völgy zenei emlékeiből”. In: Nemcsik Pál (szerk.): *Pedagógiai füzetek.* Miskolc: Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Pedagógiai Intézet, 1989.

Nagykanizsa

Kocsis Katalin: *Nagykanizsa 100 zenei emlékhelye.* Nagykanizsa: Czupi Kiadó, 2009.

Simon Géza Gábor: „Például Nagykanizsa”. In: Uő.: *Magyar jazztörténet.* Budapest: Magyar Jazzkutatási Társaság, 1999. 190–191.

—————: „Halász Gyula: Jazz Kanizsán – Jazz-hétvégétől az Alpok-Adriáig”. *Pannon Tükör* (1997. március-április). Gyűjteményes kiadása: Uő.: *„Szösszenetek” a jazz- és a hanglemeztörténetből.* Budapest: Gramofon Könyvek, 2016. 186–187.

Nyíregyháza

Erdős Jenő: *Nyíregyháza komolyzenei élete, a Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Önkormányzat Megyei Pedagógiai közreadásában.* Nyíregyháza: Közművelődési és Képzési Intézete, MPKKI, 2007.

Farkas Shulcz Tibor: *Korock: fejezetek Nyíregyháza könnyűzenei életéből a negyvenes évektől napjainkig a tangóharmónikától a digitális zónáig.* Nyíregyháza: a szerző kiadása, 1998.

Kovács László (szerk.): *45 éve alakult Filharmónia tevékenysége Nyíregyházán és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, 1952–1997.* Nyíregyháza: Filharmónia Kelet-Magyarország Kht., 1999.

—————: *Szabolcs-Szatmár megyei hangversenykalauz.* Budapest: Országos Filharmónia, –

—————: *Hangversenykalauz Nyíregyháza.* Budapest: Országos Filharmónia, Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács V.B., Megyei és Városi Művelődési Központ, 1977-től félévenként 1982-ig.

Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács VB., Megyei és Városi Művelődési Központ, 1982/83–1989/90.

Margócsy József – Alexa László (szerk.): *100 éves az iskolánk, 1892–1992.* Nyíregyháza: Nyíregyházi 4. sz. Ének-Zene Tagozatos Általános Iskola, 1992.

Papp Istvánné: *Nyíregyháza zenei élete a századfordulótól napjainkig.* Nyíregyháza: Szabolcs-Szatmár Megyei Tanács, 1988.

Tarcai Zoltán: *Emlékeim: fél évszázad a zene szolgálatában.* Nyíregyháza: Városvédő Egyesület, 2008.

Orosháza

Dinnyés István: „Emlékképeim Orosháza zenei életéről”. In: Hévvizi Sándor – Szabó Ferenc (szerk.): *Tanulmányok a kétszázötven éves Orosháza és vidéke történetéről.* (= Szabó Ferenc [szerk.]: *A Békés Megyei Múzeumok Közleményei*, 19). Orosháza: Orosháza Város Önkormányzata, Békés Megyei Múzeumok Igazgatósága, 1995. 335–352.

Ilovsky Árpád: *40 éves az orosházi 3. sz. Általános Iskola ének-zene tagozata.* (szerzői magánkiadás, online elérhetőség: http://arpi.theater.hu/zenei/zenei_400_uj.pdf)

Ózd

Korényi Lajos: *Zenei élet Ózdon. az Erkel Ferenc Zeneiskola 50 éves története.* Ózd: Ózd Város Önkormányzata, 2007.

Pápa

Tungli Gyula (szerk.): *Pápa zenei centenáriuma, 1893–1993.* Pápa: Pápai Művelődéstört. Társaság, 1995.

Pécs

Bezerédy Győző – Simon István – Szirtes Gábor: *100 pécsi évad. A Pécsi Nemzeti Színház száz éve.* (= *Pannónia könyvek*) Pécs: Baranya Megyei Könyvtár, Pécsi Nemzeti Színház, 1995.

Béky Júlia: „Pillangókisasszony. Operavendégjáték a pécsi Nemzeti Színházban”. *Uj Dunántul* (1946. október 6.): 5.

Bükkösdý László (szerk.): *20 éves a Pécsi Filharmonikus Zenekar. 1956–1976.* Pécs: Városi Tanács, 1977.

Csányi László: „Lesz-e Pécssett opera”? *Független Néplap* (1948. november 14.): 2.

Dallos Attila: *A Pécsi Balett története.* (= *Zeneélet*) Budapest: Zeneműkiadó, 1969.

Gábor Jenő: „Füredi József színtársulata Pécssett.” *Színházi élet* V/39 (1916. november 5–12.): 30–32.

Hock János: „Zenei levél”. *Független néplap* (1948. november 28.): 4.

Horváth Mihály: *Muzsikáló Pécs.* Pécs: Pécs Városi Tanács VB. Művelődésügyi Osztálya, 1959.

Ivasivka Mátyás – Kovács Attila: *Pécsi concerto: fejezetek Pécs zenetörténetéből.* Pécs: Alexandra, 2011.

Kerényi Ferenc – Futaky Hajna – Török Margit (szerk.): *Pécs színháztörténetének forrásai a Baranya Megyei Levéltárban 1886–1949.* (= *Színháztörténeti Könyvtár* 24) Budapest: Magyar Színházi Intézet, 1990.

Kis-Pál Nóra: „Zene a pécsi Nagy Lajos Gimnáziumban”. In: Szekeres Melinda (szerk.): *Diákhagyományaink: Az ősi diákvárosok találkozásánál rendezett tanácskozás előadásai és beérkezett pályázatok.* Debrecen: 1983. szept. 9-11.

Kocsis József: *Pécs intézményes szimfonikus zenekari életének története.* Szakdolgozat, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2007.

Kovács Attila: „Szállj, gondolat...” *A Pécsi Opera énekkara és a Pécsi Operakórus története.* Pécs: Alexandra, 2001. CD-melléklettel.

———: *Húszéves a Pécsi Szimfonikus Zenekar.* Pécs: Pécsi Szemle Várostörténeti Alapítvány, 2004.

Kircsi László: „Zenei élet Pécssett a központosított hangversenyrendezés korában”. In: Pilkhoffer Mónika (szerk.): *Régió vagy provincia? : Pécs kulturális élete a hatvanas, hetvenes és nyolcvanas években : a 2005. június 6-7-én a Művészetek Házában megrendezett konferencia előadásainak anyaga.* Pécs: Pécs Története Alapítvány, 2005. 123-136.

Mendöl Zsuzsa: „Szemle – Képzőművészet, zene, film, könyv, CD – A Pécs – baranyai Művészek Társasága megalakulásáról és működéséről”. *Echo, kritikai szemle, kulturális és művészeti lap*, 5/2 (2002 február).

Miszler Tamás: *Baranyai neves személyek* [online]. Pécs: Csorba Győző Könyvtár Helyismereti Osztály.
<http://www.csgyk.hu/baranyai-neves-szemelyek-bevezeto/>

Nádor Tamás: *Zenés esték a Mecsekalján. Válogatott zenei írások*. Pécs: [n. a.], 1979.

———: „Pécs város jelentős zenei eseményei”. In: Vargha Dezső (szerk.): *Tanulmányok Baranya megye és Pécs város legújabb történetéből, 1941-1950: Baranya megye és Pécs város felszabadulásának 40. évfordulója tiszteletére*. Pécs: a Baranya megyei Tanács Apparátusi KISZ Bizottsága, 1984.

———: *Pécs zenei krónikája*. Budapest: Pro Pannonia, 1995.

——— (szerk.): *Zenélő Pécs*. Pécs: Doktor Sándor Művelődési Központ, 1976.

Papp János: *Négy és fél évtized pécsi opera-előadásai, 1959-2004*. [Pécs]: Pécsi Nemzeti Színház, 2004.

Simon Géza Gábor: „Egy polihisztorra emlékezve – Tiszay Andor emlékszoba Pécsett”. *Gramofon* 19/2 (2015. tavasz): 19–21., gyűjteményes kiadása: Uő.: „Szösszenetek” a jazz- és a hanglemeztörténetből. Budapest: Gramofon Könyvek, 2016. 257–259.

Várkonyi Tamás: „A Pécs-Budapest tengely: Pannon Filharmonikusok”. *Gramofon: klasszikus és jazz* 19/1 (2014. tél): oldalszám?

Várnai Ferenc: *Zenei napló: Várnai Ferenc 122 írása Pécs város és Baranya megye zeneművészeti múltjáról és 1959 és 2007 közötti zenei eseményeiről*. Pécs: Várnai Ferenc, 2009.

(i. ó.): „Megoldás előtt a pécsi operakérdés”. *Független Néplap* (1948. december 15.): 3.

„Batta Dem Pécsi Nemzetközi Reggae Fesztivál.” In: Sarkadi Eszter (szerk.): *Örökségi füzetek*. Pécs: Sopianae Örökség Kht., 2007.

Salgótarján

Simon Géza Gábor: „Dixieland parádé Salgótarjánban”. *Magyar Narancs* (1994. május 19.): oldalszám? gyűjteményes kiadása: Uő.: „Szösszenetek” a jazz- és a hanglemeztörténetből. Budapest: Gramofon Könyvek, 2016. 172–173.

Sárbogárd

Jákob Zoltán: *A sárbogárdi református gyülekezet zenei életének története.* Sárbogárd: Jákob Zoltán, 2004.

Sárospatak

Barsi Ernő: *A pataki kollégium zenei krónikája.* Budapest: Zeneműkiadó, 1984.

Sopron

Cziglényi László (szerk.): *Az állami zeneoktatás 25 éve Győr-Sopron, Vas- és Veszprém megyében,* Győr: Győri Zeneművészeti Szakközépiskola, 1972.

Molnár Edit: *Sopron zenei élete a felszabadulástól 1977-ig.* Szakdolgozat, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 1988.

Nagy Alpár: „Sopron és környéke zenekultúrája”. In: Sarkady Sándor (főszerk.): *Sopron és környéke 1922-1990.* Budapest: Mécs, 1992. 38-47.

———: *175 év a soproni zeneoktatás szolgálatában: a zeneiskola jubileumára.* Sopron: Horváth József Művészeti Iskola, 2004.

Szabadyné Békési Magdolna: *Sopron és Székesfehérvár magánének-oktatásának története* (= Uő.: *A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig,* 2). Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2003.

N. N.: *Sopron zenekultúrája.* online elérhetőség: <http://w3.sopron.hu/netelkedo/3/v5/zenekult.html>

Szeged

Apró Ferenc: *Muzsikaszó a régi Szegeden.* Szeged: Bába, 2008.

Erdős János: *A DÉLÉP Szegedi Zenebarátok Kórusának huszonöt éve.* Szeged: DÉLÉP, 1984.

———: „Művészetek IV. Zenei élet”. In: Blazovich László (szerk.): *Szeged története. 5. 1945–1990.* Szeged: Csongrád Megyei Levéltár, 2010. 763–781.

Juray Miklós – Szász Krisztina (szerk.): *A második 25 év: Szegedi Zenebarátok Kórusa, Vaszy Viktor Kórus, 1958-2008.* Szeged: Bába, 2008.

Kovács Ágnes – Nikolényi István – Polner Zoltán: *A Szegedi Szabadtéri Játékok kézikönyve (1931–1991).* [Szeged: a Szabadtéri Játékok igazgatósága, 1991].

Kovács Mária: „Budapest - Szeged - Békéscsaba a Régi Zeneakadémián” *Zeneszó* X/6 (2000 június): 8.

Kund Laura, Gyüdi Melitta (szerk.): *Az első öt év... Armel Opera Festival Szeged, 2008-2012. The first five years... Armel Opera Festival Szeged, 2008-2012.* Budapest: Armel, 2013.

Lugosi Döme: *A Szegedi Szabadtéri Játékok története. 1931–1937.* Budapest: A Színpad, 1938.

———: „Színház”. In: Uő.: *A zeneművelés Szegeden. Szeged Szab. Kir. Város jelentése a Vallás és Közoktatásügyi miniszterhez.* Szeged, 1929. 91–95.

Németh István (szerk.): *A Szegedi Szabadtéri Játékok múltja, jelene és jövője.* Szeged: Szeged MJ. Városi Tanács Idegenforgalmi Hivatala, 1959.

Nikolényi István: *A Szegedi Szabadtéri Játékok kézikönyve. (második rész) 1992–1999.* Szeged: Bába és Társai, 2000. (= *A Tisza Hangja*, 74) Az adattárat összeállította: Polner Zoltán.

Papp Györgyné (szerk.): *A szegedi kórusélet 150 éve: 1863-2013.* Szeged: Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata, 2013.

Papp János: *Négy és fél évtized szegedi opera-előadásai az adatok és számok tükrében, 1946-1990.* Szeged: Bába és Társai, 2000 (= *Tisza hangja*).

Polner Zoltán: *Hangversenyélet Szegeden: 1950-1975.* Szeged: Bába, 2005.

Sándor János: *A szegedi színháztörténet krónikája. A kőszínház és társulatainak története 1883–1944.* Szeged, Bába nyomda, 2003. Digitális változat: http://www.sk-szeged.hu/statikus_html/digitalis/szinhaz1883/szinhaz1883.html

Simon Géza Gábor: *A szegedi Molnár Dixieland története.* Szeged: Bartók Béla Művelődési Központ, 1984.

Skaliczki Judit: „100 év Szeged zenei életéből”. Kiállítás a Somogyi-könyvtárban (1976. július 19-től augusztus 20-ig.) Szeged: Somogyi-Könyvtár, 1976.

Szabadyné Békési Magdolna: *A szegedi énekoktatás (= Uő.: A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig, 1).* Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2002.

Tandi Lajos (szerk.): *Szegedi muzikusok. Írások a város szimfonikusainak évtizedeiből. 1919-1969-2009.* Szeged: Bába, 2009.

Zsigmondné Pap Éva: *Szeged zenei élete 1945 és 1960 között.* DLA disszertáció, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 2009.

Szegedi Nemzeti Színház évkönyve. 1957/1958.

Szekszárd

Jankovics Szilvia: *Tánc- és zenekultúra Szekszárdon.* Szakdolgozat, Eötvös József Főiskola [Baja], 2005.

Simon Géza Gábor: „»Szenvedélybeteg« muzikusok, azaz »tényleg amatőrök?» Egy kiváló példa napjainkból: a Szekszárdi Jazz Trio és a Szekszárdi Jazz Quartet (1972–1999)”. In: Uő.: *Magyar jazztörténet.* Budapest: Magyar Jazzkutatási Társaság, 1999. 205.

N. N.: „A művészet, a tudomány és a sport – kapu a világra”.Szekszárd.hu, online elérhetőség:

<http://www.szekszard.hu/kultura>

„Történetünk”, in: jazzquartetszekszard.hu [Szekszárd Jazz Quartet online].

<http://www.jazzquartetszekszard.hu/?id=2&subid=0&parent=2>

Szentgotthárd

N. N.: „Zenei élet Szentgotthárdon”. Szentgotthárd.net [online]

<http://szentgotthard.net/hu/muveszetek-kultura/zenei-elet>

Székesfehérvár

Lőrincz Ádám: *Együtt a világsíkerig: a Világ Legnagyobb Szintetizátor Zenekarának hiteles története (egy új Guinness-rekord hiteles kísérlete)*. Székesfehérvár: Ádám Stúdió Hungary, 2001.

Németh Gábor: *Székesfehérvár kórusainak története (1777-1980)*. szakdolgozat, Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetem, 1980.

Simon Géza Gábor: „Jazzklub(ok) Székesfehérvárott”, In: Uő.: *Magyar jazztörténet*. Budapest: Magyar Jazzkutató Társaság, 1999. 185.

Szabadyné Békési Magdolna: *Sopron és Székesfehérvár magánének-oktatásának története (= Uő.: A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig, 2)*. Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2003.

N. N.: „Színészet Székesfehérváron”. *Színházi élet* V/10 (1916. március 5–12.): 12–15.

„Szent Imre 1000 éve. Székesfehérvár 1007-2007.” In: Kerny Terézia (szerk.): *A Székesfehérvári Egyházmegyei Múzeum kiadványai*, Székesfehérvár: Székesfehérvári Egyházmegyei Hivatal, 2007.

Szolnok

N.N.: *Tájékoztató a KÓTA-lap 1979-i számaiban megjelent Szolnok megyei vonatkozású cikkeiből.*

Szolnok: Szolnok Megyei Tanács VB. Művelődésügyi Osztály, 1980.

Szombathely

B. Németh László (összeáll.): *Szombathelyi Szimfonikus Zenekar. 1962–1982*. Szombathely: Sylvester, 1982.

Balogh József: *Hullámverésben*. Szombathely: Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Országos Szórakoztatózenei Központ Vas Megyei Kirendeltsége, 1990.

Gál József: *Szombathelyi koncertek*. Szombathely: Genius Savariensis Alapítvány, 2011.

Réfi Zsuzsanna: „Egy élet muzsikája. Savaria Szimfonikus Zenekar. Harmincöt év a profik között”. *Gramofon* 14/4 (2009/2010. tél): 28.

Rózsa Judit – Mérei Tamás (szerk.): *Szombathelyi szimfónia. 50 éves a Savaria Szimfonikus Zenekar*. Szombathely: Savaria Szimfonikus Zenekar, 2012.

Savaria Szimfonikus Zenekar, „Fontosabb évfordulók a zenekar életében” [online bibliográfia]
http://193.225.149.2/vasidigiportal/image/vdkweb/publikaciok/szszz/zenekar_evfordulo.html

Tatabánya

Dezső Marianna – Somorjai József: *Az Erkel Ferenc Zeneiskola története, 1949-2010*. Tatabánya: Erkel Ferenc Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, 2010.

Temesvár

N. N.: „Sebestyén Géza társulata”, *Színházi élet* V/19 (1916. május 14–21.): 18–20.

Színházi élet V/22 (1916. május 28–június 4.) „Buda-temesvári társulat-szám”

Ungvár

Szabadyné Békési Magdolna: *Kolozsvár és Ungvár magánének-oktatásának története* (= Uő.: *A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig*, 3). Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2005.

Vác

N. N.: „Negyedszázados jubileumát ünnepli a Váci Szimfonikus Zenekar”. *Parlando plusz* [online] 2009/6 online: <http://www.parlando.hu/2009-6-Plusz-Vaci.htm>

Veszprém

Cziglényi László (szerk.): *Az állami zeneoktatás 25 éve Győr-Sopron, Vas- és Veszprém megyében*. Győr: Győri Zeneművészeti Szakközépiskola, 1972.

M. Tóth Antal (szerk.): *Veszprém Város Vegyeskarának dokumentumaiból.* Veszprém: Dimitrov Megyei Művelődési Központ, 1987.

Pfeiffer János: *A veszprémi székesegyház zenéjének története.* München: Aurora, 1985.

Szabadyné Békési Magdolna: *Veszprém és Kaposvár magánének-oktatásának története* (= Uő.: *A magánének-oktatás története Magyarországon a kezdetektől 1948-ig*, 4). Szeged: Juhász Gyula Főiskola, 2006.

Nagy Imre: *VeszprémFest. Premium Music Festival 10.* Veszprém: Veszprémi Ünnepi Játékok Nonprofit Közhasznú Kft., 2013.

N. N.: „Veszprém, a muzsikáló város”. Veszprém.hu [online].
<http://www.veszprem.hu/veszpremeknek/kultura-mveszet/42-zenei-elet/40-veszprem-a-muzsikalo-varos>